
ПОСЕБНА ИЗДАЊА

Редакција

Симо Елаковић * Ратко Адамовић * Биљана Ђамиловић * Милош Петровић
Ђорђе Вукадиновић * Миомир Ристовић * Љубиша Ђидић

*

Уредник
Љубиша Ђидић

БАНГЛА

КРУШЕВАЧКА ФИЛОЗОФСКО – КЊИЖЕВНА ШКОЛА

**ЗБОРНИК
КРУШЕВАЧКЕ
ФИЛОЗОФСКО-КЊИЖЕВНЕ ШКОЛЕ**

(књига пета)

**КРУШЕВАЦ
1998**

Никша Стипчевић

КЊИЖЕВНОСТ И МОРАЛ

Није само средњи век неговао став о апсолутној савремености, отклањајући сваку помисао о различитости временâ, окупљајући у свој хоризонт сва знања о прошлости коју је имао, растварајући прошло у садашњем. И ми смо данас склони да појам књижевности, категорију књижевног, онако како се поима од романтике до данас, проширимо све до средњег века и антике. Појам књижевности био је некада много шири и обухватнији, *humanae litterae* биле су збир свеколиког духовног стварања које је писмом забележено, у том сабирку находила се и филозофија и теологија, и политички спис, а поезија је имала да подучи и поучи, и да морално уздигне. Љубавна лирика 18. века, почев од провансалских песника с краја 12. века, преко сицилијанских песника до двора Фридриха Хоенштауфена, па сведеног кружока „верника љубави” (*fedeli d' amore*) у коме се саздала и рана лирика Дантеова, изградила је велику песничку фигуру драге „госпе”, која има да помогне „вернику љубави” да се морално уздигне над светином, над простим пуком.

Спиритуализација љубави постала је морални чин, који у Дантеовом *Новом животу* стиче ново усмерење: постаје начин да се човек уздигне до Бога. „Мадонизам” љубавне лирике 18. века тесно је везан и са култом Богородице, који је у 12. и 13. веку у своме апогеју. Дантеова *Божанствена комедија* јесте дело које је имало да подучи, да „оне који су живи у овоме животу изведе из стања беде, и да их приведе стању среће” (*removere viventes in hac vita de statu miseriae, ed perducere ad statum felicitatis*), као што Данте изричито каже у својој 13. епистоли своме добротинитељу владару Вероне, Кан Грандеу дала Скала. Дантеово путовање кроз три простора загробног живота, кроз Пакао, Чистилиште и Рај, по основној замисли свога аутора, јесте поучно дело, у коме је сабран сав теолошки морализам 13. века, од мистичне теологије светог Бонавентура, рационалне, аристотеличке авероистичке теологије св. Томе, као и афективне теологије Фрање Асишког. А Дантеова учена дела, *Гозба*, *De Vulgari Eloquentia*, *Владавина једнога* (*Monarchia*) део су књижевне повеснице и не могу се из ње издвајати, што и не чини ниједна историја књижевности. Једнако тако бива и са ученим делима Бокача, па чак и данас читамо с великим